

EN KRISTEN FÖRSAMLING

Den s.k strukturutredningen (Närhet och samverkan) saknar en principiell utgångspunkt om vad en kristen församling är. Om strukturutredningen bifalls kommer detta att få ödesdigra konsekvenser som i grunden dramatiskt kommer att förändra Svenska kyrkan och dess förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag.

Inom ramen för Kyrklig samlings analysarbete fick biskop em. Biörn Fjärstedt i uppdrag att bibelteologiskt sammanfatta vad som kännetecknar och definierar en kristen församling och hur detta fått nedslag i kyrkans historia.

Det finns flera angelägna infallsvinklar till diskussionen om vad en församling är. Den aktualiseras av den s.k. strukturutredningen och även av sammanslagningsplaner i den frikyrkliga samfundsfamiljen. Utgångspunkten måste dock vara att med en kristen församling får menas *kristna som i någon rimlig mening kan och regelbundet brukar just församlas*. Det gäller oavsett om församlingen avser en del i en folkkyrkogemenskap, en troendeförsamling på kongregationalistiskt vis eller en sakramentalt definierad katolsk, ortodox eller orientalisk kristen gemenskap. Även s.k. megakyrkor av evangeliskt slag i USA, Sydkorea eller Latinamerika med kyrkorum för åtskilliga tusen deltagare, liksom en TV-församling eller en Cyberkyrka karakteriseras av att den kan församlas, om så också i ett medialt rum via en TV-skärm eller över nätet. Annars tappar ordet församling sin mening. Det bör gälla även teologiskt eftersom "logi" i ordet teologi avser en förklaring med ord, en logisk framställning. "Församling" bör betyda vad det språkligt logiskt betyder.

En gammal läsning

Alla forskare torde vara överens om att uppgörelserna under Reformationskedet i försöken att återställa en god ordning i kyrkan ledde till tre mönster eller tankemodeller för kyrkans yttre ordning. De gamla kyrkorna och de reformatoriska som var minst benägna att riva upp beprövade ordningar, höll fast vid en episkopal ordning med lokala församlingar knutna till en plats eller ett geografiskt område. Den reformationslinje som utgick från John Calvin och efterföljare till honom valde en presbyterial kyrkomodell med kollegial ledning i en eller annan form. Där berördes egentligen inte formen för en församling utan just ledningsmönstret inom den av tradition etablerade församlingen. Men på sina håll som i Skottland tvingades presbyterianerna på grund av nationalstatens indelningar in i en kongregationalistisk ordning. En tredje form, mer radikal i sitt brott med det gamla, ledde till just en kongregationalistisk ordning, där individer samlas i gemenskaper efter övertygelse, ofta ett bekännelse-dokument, Heidelbergkatekesen i sin tid, i vår Lausannedeklarationen eller så. Baptisterna hölls samman av en egen syn på dopet, Missionsförbundet av en försoningslära.

Företrädarna för de presbyterianska och kongregationalistiska ordningarna menade sig hämta sina modeller från en nyläsning av de bibliska skrifterna. Boktryckarkonsten från 1440-talet och möjligheten att utge Nya testamentet på grekiska efter 1516 gav tillgång till det nytestamentliga materialet på ett nytt och lättare tillgängligt sätt. Dessa upptäckter ledde i sin tur till att en "sola scriptura"-princip, "skriften allena", kom att ligga i luften. Definitionen av en församling skulle hämtas ur den Heliga skrift.

De tre mönstren påverkar synen på vad en församling är, det som står på spel igen i ett läge, där de nordeuropeiska nationalkyrkorna och efter dem folkkyrkomodellerna inte fungerar, eftersom de bygger på förutsättningar som inte längre föreligger. Kyrkorna på protestantisk mark tvingas anpassa sig till att långt från alla, som bor och lever sina liv inom de olika folkgemenskaperna, tillhör den eller de kyrkor som finns etablerade där. På många håll är de döpta och kyrkotillhöriga en minoritet i sin miljö, exempelvis i det tidigare Östtyskland, där ofta bara 15 %, eller t.o.m. ned till bara 5 %, är döpta och tillhöriga någon kyrka. Delar av Frankrike blev efter Franska revolutionen på liknande sätt sekulariserade. Församlingsmönstret försvann och kyrkobyggnader förföll.

Samtidigt finns, förutom i kongregationalistiska sammanhang, en parokial struktur kvar ända från kristningsskedet i Medeltiden. Det är sockenkyrkor som i Norden, "a parish" på engelsk mark, av "par' oikia", "omkring huset", kyrkohuset och avser de som nås med pastoral omsorg med församlingskyrkan som utgångspunkt, alternativt prästens bostad eller tjänsteställe. I megakyrkorna är det ofta en karismatisk predikant, en TV-pastor eller så som med sin karisma och en stab omkring sig håller samman trosgemenskapen, ibland med förödande följder om den karismatiska ledaren begår ett ekonomiskt eller sexuellt misstag. Den presbyteriala modellen kan komma att låna drag från den moderna företagsvärlden med en styrelse, "a board", i ledningen och exekutiva tjänstemän att leda församlinglivet med en VD i spetsen. Till tids har också olika parastrukturer formats i nära anslutning till det traditionella församlingsmönstret eller rent av inom dess ram. I Sverige finns Evangeliska Fosterlandstiftelsen och Missionsförbundet i början och internationellt Frälsningsarmén med sitt från det militära inlånade mönster.

I ett nytt läge, där mönstren från Reformationen och senare tider är överspelade och kyrkorna över lag befinner sig i en retrograd trend aktualiseras frågan om vad en församling är, den enhet som genomgående setts som grunden för kyrkolivet i de kyrkor som tillämpar dop som initiationsrit. Frågan är i högsta grad aktuell i den strukturutredning, som Svenska kyrkans församlingar och stift förväntas ta ställning till under år 2012. På vilket sätt är en församling just en församling?

Den starka ekumeniska rörelse som präglade kyrkorna under 1900-talet kan sägas ha varit ett försök att komma till rätta med uppdelningen i olika kyrkotyper, som funnits sedan Reformationen. Det var syftet med Kyrkornas Världsråds Faith and Order-arbete på BEM-dokumentet, Baptism-Eucharist -Ministry, och Borgåöverenskommelsen mellan Anglikanska kyrkor i Storbritannien och Nordiskt episkopala kyrkor. Även Andra Vatikankonciliet kan ses i det perspektivet, särskilt den dogmatiska konstitutionen om kyrkan, Lumen Gentium". Det kan dock inte hävdas att kyrkorna drog några slutsatser om vad en församling är ur dessa dokument och överenskommelser. Den svenskkyrkliga strukturutredningen refererar överhuvudtaget inte till ekumeniska landvinningar eller nya ecklesiologiska insikter.

Vid Reformationen i Sverige och för den delen övriga Norden var församlingarna i meningen sockenkyrkogemenskaperna en så stabil företeelse sedan åtskilliga hundra år, att inga tankar fanns på att ifrågasätta dem. Ofta hade de fått sin form redan under kristningstiden. I princip stod inga innevånare utanför församlingen men än om möjligen en mosaik eller muslimsk beväring slagit sig ner i trakten. Under enhetsväldets tid tolererades inga utomstående. Det som ordnades upp i Kyrkoordningen 1571, kyrkolagen 1686 och KO 2000 gällde strukturer över församlingarna, för stiftet och nationalkyrkan. Dock undergrävde KO 2000 genom direktvalen till stiftsfullmäktige och kyrkomöte det traditionella församlingsbegreppet och åstadkom att Svenska kyrkan blev ett hus i strid med

sig självt. Samtidigt som KO 2000 framställde församlingen, i meningen de döpta på en given ort, som grundenheten i kyrkan lades nomineringsgrupper, i praktiken partipolitiska organisationer, till grund för ledning och beslutsordningar i kyrkan. Strukturutredningen behåller oreflekterat denna inkonsekvens.

Fördjupade kunskaper om den äldsta kyrkotraditionen

Det som ändrat sig framför allt sedan Reformationen, men även under det senaste århundradet, är fördjupade kunskaper om den äldsta kyrkotraditionen. Det gäller hela det kristna framflödet på den kristna trons äldsta marker från det Heliga landet upp över Syrien, bort mot Mesopotamien, ner till Egypten och Nildalen, över Mindre Asien till Grekland och småningom Rom. Nytt är också de orientaliska kyrkornas närvaro på den västerländska kristenhetens område, de syriska, de koptiska, de armeniska och assyriska kyrkorna. De representerar evangeliets äldsta nedslag inom den s.k. Bördiga halvmånens område och har bevarat former från apostolisk tid i sina kyrkomönster, liturgier, i kyrkorummens symbolik, i sina hymner och böner och ordningar för församlingsdisciplin och ledning.

I ljuset av vidgade insikter i de första tusen årens formerande tradition och särskilt de första fem hundra åren, då kyrkans kanon, dvs. normerande skrifter, fastställdes, de tre trosbekännelserna fick sin slutliga form, de mönsterbildande liturgierna växte fram och ordningen med ett tredelat ämbete befästes måste Reformationstidevarvets nyläsning av Skrifterna omprövas och de "lånta fjädrarna" från det sekulära samhället ifrågasättas. Det gäller även 1700- och 1800-talens inlåningar från det framväxande borgerliga samhällets ordningar, den kommunala samhällsformen och det mera individualistiskt präglade föreningsmönstret.

En nyläsning måste göras i ljuset av helheten i det flöde, som den kristna trostraditionen utmanade sin omgivning med. Det blir inget bärande och långsiktigt hållbart och heller inte entusiasmerande, om utgångspunkten tas i administrativa och inlånade sekulära förvaltningsmönster. Det enkla skälet till det är att de inte är kongeniala med den kyrka Jesus sade sig vilja bygga och etablerade som ett nytt förbund under påskalammsmältiden i natten då han blev förådd. Den bekräftades genom Andens utgjutande på första Pingstdagen och apostlarna sändes att upprätta denna Kristusgemenskap, "eklesia", i Jerusalem, i hela Judéen, i Samarien och till jordens ändar.

En formerande vision

I ett brev till de kristna minoriteterna i området nära Svarta havet lyckades S: t Petrus formulera den kristna visionen: "När ni kommer till honom, den levande stenen ratad av människor men utvald av Gud och ärad av honom, alltså Kristus, "blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära andliga offer, som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus." (1 Petr. 2:4f.) Metaforen bör ha utarbetats i någon av de tidiga teologiska studiecentra de kristna inrättade i Antiokia, i S: t Paulus hyrda lärosal i Efesos och huset i Rom, som S: t Paulus tilläts hyra under husarresten och där ett flertal ledande i den kristna rörelsen samlades. Temat i 1 Petrusbrevet fanns att hämta i Ps 118 och hos profeten Jesaja, 28: 16, och det användes också av S: t Paulus i brevet till de kristna i Rom: Guds i sin nåd har "gett mig uppdraget att gå ut till hedningarna som Jesu Kristi tempelpräst och i helig tjänst förvalta evangelium. Så skulle hedningarna bli ett offer genom den heliga Anden och som Gud därför tar emot" (Rom. 15:16). Även Johannes Uppenbarelse använder bilden: "gjort oss till präster åt sin Gud och Fader" (Upp. 1:6), "gjort

dem till ett kungadöme åt vår Gud och präster åt honom" (5:10), "de skall bli Guds och Kristi präster och vara kungar med honom..."(20:6).

I Första Petrusbrevet fortsätter S: t Petrus sin metafor: "Ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk, som skall förkunna hans storverk. Han har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus"(1 Petr. 2: 9). Termerna som används är "eklesia", utkallade, och "hagioi", avskilda (kultiskt) för Gud. Det framgår av Apostlagärningarna och S:t Pauli brev att det fanns ett bildspråk som användes och som slår igenom i alla fyra av de nytestamentliga stråken, såväl i Paulusbreven med Lukasevangeliet, som Petrusbrevet med S: t Markus, Johannesskrifterna och Jerusalemtraditionen med S:t Jakobs brev och Judas samt Matteusevangeliet, även skriften Didache. Bilderna är ett andligt bygge, ett tempelbygge, som i 1 Petrusbrevet, vidare bilden av en hjord och herde och den om en kropp med lemmar under ett huvud.

Bilderna har sin bakgrund i Jesu undervisning, som i sin tur har ett rotfäste i de gammaltestamentliga, profetiska skrifterna. Bilden av kyrkan som en byggnad, ett andligt tempelbygge, möter i Jesu kommentar till S: t Petrus bekännelse vid Caesarea Filippi: "Du är Petrus, klippan, och på denna klippaskall jag bygga min kyrka (eklesia) och dödsrikets skall aldrig få makt över den"(Matt 16: 18). Bilden av en hjord och en herde känns igen från "herdetalet" Jesus höll efter uppgörelsen kring den blindfödde och strax före uppväckandet av Lazaros, återgiven i Joh. 10 med en bakgrund i Hesekiel kap. 34. Den kom att användas både i evangelierna, breven, Apostlagärningarna och Uppenbarelseboken och förstas Johannesevangeliets slutkapitel om uppdraget till S: t Petrus att vara en herde för fåren.

Bilden av församlingen som en kropp med lemmar som genom dopet är indöpta i Kristi kropp förknippas framför allt med S: t Paulus men har sin förankring i Jesu kommentar till instiftelsen av evkaristin under påskalammsmåltiden i övre salen i Marias hus i Jerusalem ("detta är min kropp"). Det finns flera bilder i traditionen från Jesus, vinträdet och grenarna, en åker som besås med Ordet från Gud, en plantering som måste vattnas och vårdas, men de tre, ett andligt bygge, herde och hjord och kropp med lemmar under ett huvud, blev teologiskt bärande i den apostoliska traditionen. I Hebréerbrevet kombineras bilderna: "Så kan vi då, mina bröder, tack vare Jesu blod frimodigt gå in i helgedomen på den nya och levande väg genom förhänget – hans kropp – som han har invigt åt oss" (Hebr. 10: 19f.) "Så låt oss därför träda fram ... med ett hjärta som renats och inte vet av någon synd och med en kropp, som badats i klart vatten"(10: 22).

Grundläggande för de döpta är att de är utvalda ur sitt sammanhang, "ett utvalt släkte", kallade från mörkret till Guds underbara ljus; "om någon är i Kristus, så är han en ny skapelse" (2 Kor. 4:17, Gal. 6:15). Det är utgångspunkten för det S: t Petrus skrev "till de utvalda, som lever skingrade som främlingar i Pontus ...". Samma utgångspunkt valde S: t Paulus, just i anslaget: "Till alla som bor i Rom, Guds älskade, kallade och heliga" (Rom. 1: 17). "Till Guds församling", eklesia av ekkallein, utkallade, "och helgade i Kristus Jesus, kallade att vara heliga ..." (1 Kor. 1:2)."Till Guds kyrka, den som finns i Korint, tillsammans med alla de heliga som finns i hela Achaja" (2 Kor. 1:1). "Till de heliga, som bor i Efesos (Ef. 1: 1). "Till de heliga i Kristus Jesus i Filippi (Fil 1: 1). Samma i breven till Kolosse och Thessalonikerna.

Breven till Timotheos och Titus är förstas personliga liksom de två mindre Johannesbrev. Så är även brevet till Filemon, men där hälsas till Filemon och Apfia och församlingen som möts i Filemons hus, "te kat' oikon sou eklesia", alltså en husförsamling. Det är ett begrepp som blivit viktigt för kristna i trängda lägen som i Kina och i repressiva

lägen i Latinamerika under en tid men även i karismatiska sammanhang i starkt sekulariserade miljöer. Hebreerbrevet liksom 1 Johannesbrevet är traktater snarare än brev. S:t Jakobs brev är ställt till de tolv stammarna, ett rundbrev, Andra Petrusbrevet till "dem som genom rättfärdigheten hos vår Gud och frälsare Jesus Kristus fått samma dyrbara tro som ni" (2 Petr. 1: 1). Johannes Uppenbarelse är också en traktat med inlagda brev till de sju kyrkorna i Asien, "ekkesiais en te Asia", adresserade till församlingarnas änglar, ledare.

Hälsningarna i breven ger en inblick i hur församlingsbilden såg ut lokalt, särskilt tydligt i brevet till Rom. Febe är församlingsdiakon i Kenchrea. En församling möts i Priscas och Aquilas hus. En församlingsgemenskap finns kring Asynkritos, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas med flera bröder, en annan kring Filologos och Julia, Nereus och hans syster, Olympos och alla de andra heliga hos dem. S:t Paulus avrundar med att "Alla Kristi församlingar hälsar er". Gaius har upplåtit sitt hus åt S:t Paulus och hela församlingen och de sänder sin hälsning.

Det framgår alltså av dessa skrivelser att de är tillställda utvalda grupperingar på de olika orterna runt om i missionsområdena och att det finns sammanhållna församlingsgemenskaper på en ort, kring en grupp personer eller i ett känt hus. Som det ser ut fanns flera församlingar på en ort som i Korint och Efesos tvärs över Egeiska havet. I Meanderdalen, uppströms från Efesos, låg församlingarna tätt som framgår av Uppenbarelsebokens sändebrev och av Ignatios av Antiokia brev under martyrfärden till Rom. Dessa församlade är utvalda genom dopet till en ny gemenskap i Kristus Jesus.

En ny läsning av kyrkans första 300 år

Adolf von Harnack var den store teologen på Gemenskapens mark kring sekelskiftet 1900 och allmänteologiskt en liberalprotestant, alltså kritisk mot kyrkans traditionella lära, mot dogmerna. Men han var också en noggrann kyrkohistoriker av den religionshistoriska skolan. Därför finkammade han allt tillgängligt material i källorna och publicerade resultatet av sina forskningar i storverket "Mission I und II, Die Mission und Ausbreitung des Christentums in der ersten drei Jahrhunderten", Leipzig 1906. Det blev en vändpunkt i det teologiska tänkandet. Det gav två viktiga insikter. Den tidigare forskningens tendens att räkna med så sen tillkomst som möjligt för de nytestamentliga skrifterna – för att ge tidsutrymme för den utveckling som allmänt antogs ha ägt rum, det var ju i utvecklingsläras tid – leder fel. Källorna visar att samtliga nytestamentliga skrifter tillkommit långt tidigare än som antagits under bibelkritikens tid

Den andra insikten gällde just församlingsbildningen i det äldsta skedet. I den omgivning, som de kristna missionärerna tog dem till, var den kristna församlingsbildningen ett nytt fenomen utan motstycke i den hellenistiska miljön. Förutom i ett avseende, den judiska diasporasynagogans fasta struktur, som de kristna tog sitt mönster från. När de kristna stöttes ut ur de lokala synagoge-gemenskaperna, eller avskilde sig, tog de med sig synagogemodellen i en nyetablering. Ofta vann de över några ur synagoge-gemenskapen men främst var det proselyter och framför allt de som kallades "gudfruktiga", de som fascinerats av vad synagogan stod för i tro och ordningar, som utgjorde den nya kristna församlingen. Det berättas att även en stor hop präster började omfatta tron (Apg. 6:7).

Apostlagärningar berättar vad som hände i Korint. "Varje sabbat talade Paulus i synagogan och försökte övertala både judar och greker". Men det gick inte bra och han blev smäddad så han beslöt "skaka sina kläder" och gick därifrån och flyttade över till Titius Justus hus, en gudfruktig man vars hus låg vägg i vägg med synagogan. "Synagogeföreståndaren

Crispus och hela hans familj kom till tro på Herren liksom många andra korintier som hörde Paulus och lät döpas sig” (1 Kor 18: 4 – 8). Det stämmer med händelseförloppet som det skildras under den första tiden. Det var dopet in i Kristus Jesus, dopet i Jesu Kristi namn (Apg. 2: 38), som avgjorde tillhörigheten till den nya gemenskapen i Guds ekklesia, ur judisk synpunkt en mycket utmanande handling.

Till det liturgiska mönstret i synagogan med bön, psaltarläsning, skriftläsning och predikan, som redan gjort stort intryck runt om i Medelhavsområdet och över den Bördiga halvmånens område- den judiska proselytmissionen var framgångsrik - lades firandet av evkaristin. Det var en så enkel handling, menade von Harnack, och samtidigt hemlighetsfull, ”en gudomlig gåva, som erbjöd syndernas förlåtelse, en tacksägelse och ett offer, som gjorde Kristi död och uppståndelse närvarande. Den var en kärleksmåltid som band de troende till varandra och samtidigt ett mönster för diakoni bland hungrande och nödlidande. Den var också en försmak på den himmelska måltiden”. von Harnack menade att en handling som rymde så mycket knappast kunde överträffas och att det var just den kristna gudstjänsten med sina två delar, synagogans bönegudstjänst med Skrifterna i centrum och evkaristin efter Herrens instiftelse, som var missionerande i sin omgivning. Just den kristna församlingsbildningen med gudstjänsten som dess mittpunkt var orsaken till den häpnadsväckande missionsframgången snarare än enskilda predikanter och evangelisters initiativ.

Vidare fann von Harnack att utöver de lokala församlingarnas betydelse var det ett genialt enkelt mönster för gemenskap mellan församlingarna som gav dynamiken i den kristna missionen. Varje lokal församling var Guds kyrka i sin fullhet på platsen och varje enskild döpt som en levande sten i byggnaden, en lem i Kristusroppen, var bärare av gudsrikets hemlighetsfulla närvaro. Över församlingarna fanns först apostlarna som ansvariga för sammanhållningen, det som framskyntar i Romarbrevets avslutning och före det i S: t Paulus tillsynsbrev från Efesos till bl.a. Korint. Därefter blev biskopen efter mönstret med herde och hjord kittet mellan församlingarna. Hur det tänktes framgår av S: t Paulus beslut att kalla till sig de äldste från Efesos till Miletos och förmana dem att ”ge akt på sig själva och hela den hjord som den heliga anden satt er till att ha uppsikt över, för att ni skall vara herdar för Guds församling, som han har vunnit åt sig med sin sons blod”. Mellan biskoparna fanns i princip bara vigningsgemenskapen. Det var denna lätta struktur, som von Harnack menade var nyckeln till framgången. Det var den som övervann trots motståndet från judiskt håll och från det politiska etablissemanget inom imperiet: de kristna församlingsbildningarna på ort efter ort med centrum i firandet av evkaristin på Herrens dag och ordningen med biskopar i vigningsgemenskap inom de nyvunna områdena.

En ny nyläsning under Andra Vatikankoncilietts verkstadsarbete

Med Andra Vatikankonciliet tillskapades ett treårigt intensivt teologiskt verkstadsarbete. Ett viktigt inslag var en nyläsning av det kristna källmaterialet från apostlarnas, apologeternas och kyrkofädernas tid. Viktiga bland dem som nyläste var en grupp observatörer från ortodoxt och protestantiskt håll. Några kom från den teologiska miljö, som formats kring det ryskortodoxa seminariet St Serge i Paris, främst Nicholas Afanasiev med lärjungen Alexander Schmemmann. Från protestantiskt håll deltog taizébrodern och exegeten Max Turian. Afanasiev anses ha bidragit till nyorienteringen i ”Lumen gentium” så att delaktigheten i evkaristin, inte bara skådandet av mässan eller närvaron, lyftes fram och att

biskoparnas uppdrag, mer än prästämbetet, betonades som grundläggande för kyrkogemenskapen.

Nicholas Afanasiev kom att ägna hela sitt liv åt att fingranska det äldsta kristna källmaterialet i ljuset av bysantinsk och även romerskt juridiskt material. Hans arbete finns sammanfattat i "The Church of the Holy Spirit" 2007. Resultatet stämmer överens med von Harnacks forskning men med ännu kraftigare betoning av Första Petrusbrevets vision av de döpta som ett fullmyndigt heligt prästerskap, Guds ecklesia på en plats samlad kring evkaristins firande. Det var denna utvaldhed, denna värdighet såsom företrädare för det kommande gudsriket som "tog" så överraskande kraftigt i miljöer, där den lanserades.

I brevet till Galaterna formulerade S: t Paulus denna värdighet som förärades de kristna genom dopet: "Alla är ni nämligen genom tron Guds barn i Kristus Jesus. Är ni döpta in i Kristus, har ni alltså iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Jesus Kristus" (Gal. 3: 26-28). Det var en radikal jämställdhet i Kristus, som inte var möjlig i synagoge-gemenskapen, där skiljelinjen mellan en jude och en grek var grundläggande, själva poängen med Guds utkorelse där omskärnelsen var tecknet. Men i den nyetablerade kristna församlingen gällde: "Om ni nu tillhör Kristus, är ni också avkomlingar till Abraham och arvtagare enligt löftet" (Gal. 3: 28).

I brevet till Efesos lyfts denna nya och allt tidigare överskridande enhet fram: "I en enda kropp försonade han de båda med Gud genom korset, då han i sin person dödade fiendskapen(mellan judar och hedningar)"(2: 16)."Ty genom honom kan både vi och ni nalkas Fadern i en enda ande... Ni har fogats in i den byggnad, som har apostlarna och profeterna till grund och Jesus Kristus själv till hörnsten ... Genom honom hålls hela byggnaden ihop och växer upp till ett heligt tempel i Herren; genom honom fogas också ni samman till en andlig boning åt Gud.(2: 18-22)

Afanasievs nyläsning av framför allt Apostlagärningarna och breven, ledde honom till insikten vilken betydelse termen "epi to auto" "komma samman till ett" och verbet "synerchomai" har. Det utmärkande för de kristna är just att de kommer samman till ett, "epi to auto". Det möter redan i upptakten till berättelsen, när S: t Petrus tog till orda inför bröderna, omkring 120 personer, som just kommit samman, "epi to auto". Denna tekniska term, som det uppenbarligen var, återkommer i öppningsraderna till berättelsen om första Pingstdagen, "När pingstdagen kom var de alla församlade, "epi to auto"(Apg. 2:1) Samma mönster finns i sammanfattningen i Apg. 2: 44: "De troende fortsatte att samlas, epi to auto". Det är också uttrycket S: t Paulus använde om sammankomsten till evkaristin(1 Kor 11: 20).

Det finns hela tiden en geografisk komponent på så sätt att den lokala församlingen beskrivs och karakteriseras som en ortsförsamling och heliga runt omkring som i fallet Korint bodde över hela provinsen Akaja. Men självfallet är det inte orten som är det sammanhållande utan det församlingen kommer samman till på orten, gudstjänsten med Ordet och Herrens måltid och det just på Herrens dag

I Apostlagärningarna ger S: t Lukas den mycket precisa beskrivningen: "De höll samman kring apostlarnas undervisning och "koinonian", brödsbrytelsen och bönerna" Uttrycket är "proskaterountes", höll sig tätt fast vid. Till "koinonian", gemenskapen, fogas brödsbrytelsen och bönerna som en apposition. Det bärande för "koinonian" är brödsbrytelsen, den S: t Paulus benämner "deipnon kyriakon", Herrens måltid. Men bönerna menas bönetiderna i templet och i synagogan, som de förstakristna i Jerusalem höll fast vid. Det som utmärkte de kristna var alltså att de kom samman (det återkommande verbet är "synerchomai" komma

samman), och att de hade allt gemensamt, "epi to auto eichon". Bakgrunden bör vara Jesusordet "att var två eller tre är församlade i mitt namn där är jag mitt ibland dem" i Matt. 18:20, kapitlet som av flera anledningar framstår som just ett kyrkoordningskapitel".

Det enda som strukturellt nödvändigtvis behövdes för att den kristna församlingen skulle fungera som evkaristisk gemenskap var att någon var utsedd att presidera vid måltiden. Vid den judiska sabbatsmåltiden, som bör ha varit en förebild, leddes måltiden av husfadern, eller läraren om det var fråga om en gemenskap kring en rabbin och dennes lärjungar som i fallet Jesus och hans tolv lärjungar. Riktigt hur valet av en presiderande gick till i de nya kristna församlingarna framgår inte av dokumenten, men bör ha varit tämligen okomplicerat, i husförsamlingarna säkert just husfadern. Men i Apostlagärningar 14: 23 ges en inblick från S: t Paulus missionsresa genom Mindre Asien: På återresan styrkte de de nya lärjungarna och uppmanade dem att behålla sin tro (Apg. 14: 21f.) " I varje församling utsåg de också äldste och efter bön och fasta anförtrodde de dem åt den herre de kommit till tro på(v. 23). I brevet till Titus som ansvarig på Kreta skrev S: t Paulus: "När jag lämnade dig kvar på Kreta var det för att du skulle ordna det som återstod att göra och tillsätta äldste, presbyterer, i varje stad efter mina anvisningar, oförvitliga män ..." (Titus 1: 5). Titus som apostlalärjunge gick alltså in i tillsynsuppdraget, "episkope", över flera församlingar.

I 1 Clemensbrevet från 90-talet, skrivet från Rom till Korint, framträder samma enkla bild av en basordning i församlinglivet. "Apostlarna fick predika för oss det evangelium som de mottagit av Herren Jesus Kristus och Jesus Kristus utsändes av Gud. Kristus är alltså sänd av Gud och apostlarna av Kristus. Båda skedde alltså i god ordning efter Guds vila ... I land efter land och i stad efter stad predikade de och döpte dem som lydde Guds vilja. Sina förstlingar insatte de efter Andens prövning till biskopar och diakoner åt dem som skulle komma till tro" (1 Clem. 42).

Församlingens livsmönster: Församlade till ett i evkaristin (epito auto")

Sammantaget framträder i det kristna källmaterialet en bild med tydliga drag:

- En församling är en kristen gemenskap av döpta, som utmärks av att den kommer samman, "epi to auto", och därmed utgör en "ekklesia" på sin plats.
- En församling är ett utvalt släkte, ett heligt prästerskap med uppdrag att frambära andliga offer till Gud och förkunna hans storverk, alltså fira gudstjänst och bedriva mission.
- Församlingen byggs upp av levande stenar samlade kring hörnstenen, den levande stenen Jesus Kristus. Den byggs upp till ett andligt hus, ett tempel i tid och rum.
- Grunden och utgångspunkten är att församlingen kommer samman till evkaristin, Herrens måltid och i den sammankomsten finns utrymme för Andens gåvor av olika slag. Församlingen som ett heligt prästerskap utgör den fullmyndiga ekklesian på sin plats.
- Ett uppdrag kräver auktorisation från en apostel, en apostels efterträdare eller senare en biskop: en som presidrar vid evkaristin och har ansvar för ordningen vid sammankomsten.
- Biskoparna som apostlarnas efterföljare övervakar gemenskapen mellan församlingarna och evkaristins firande genom att avskilja en eller flera ur presbyteriet att presidra vid evkaristin.

- Det finns från början en territoriell komponent i den kristna församlingsbildningen genom att församlingen är en församling på en viss ort eller kring ett hus, där de kristna församlas.
- Men territorieförsamlingar i den mening som kristna nationer indelades i vid kristningsskedet i Europa förutsätter fenomenet "the Christendom", ett kristet samhälle som omfattar alla.
- Det är just ett sådant "Christendom" som inte längre föreligger och som därför blir en omöjlig utgångspunkt för en definition av vad en församling är. Det kan se ut som om territorial kyrkomönstret är intakt, men det är en chimär. Alla är inte döpta, många tillhör andra religionsgemenskaper, många är icke-troende.

Strukturutredningens församlingsbegrepp

Strukturutredning är ett lappverk på en ordning som tillhör en svunnen värld, ett försök att anpassa det svenskkyrkliga systemet till en retrograd trend vad gäller kyrkans närvaro och relevans i sin kontext med hjälp av administrativa, sekulära modeller och beräkningsgrunder.

Strukturutredningen saknar en principiell utgångspunkt i vad som är kongenialt med den kyrka Jesus efter egen utsaga ville bygga och som han konstituerade som ett nytt förbund under påskalammsmåltiden i den natt då han blev förådd, den kyrka som kom samman till ett, "epi to auto", på första Pingstdagen och erhöll Andens insegel för sitt framträdande inför världen.

Strukturutredningen förmår inte släppa en överspelad territorieförsamlingsidé och återknyta till evkaristin som grunden för kyrkans liv.

En allvarlig sak är att den vill släppa kravet på söndagens gudstjänst som det kristet specifika. Det tillsammans med de administrativa mönstren och förvaltningsperspektivet röjer att utredningen representerar en annan värld än den som träder fram i det kristna källflödet.

2012-03-19

[Kyrklig samlings hemsida](#)